

Asia: VN/20544/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 pykälään koskien oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia?

Vantaan kaupunki pitää hyvänä, että oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia koskevaa määrittelyä säädettäisiin lain tasolla erityisesti osaamisen arvioinnin näkökulmasta. Vantaan kaupunki kannattaa pykälän otsikon tarkentamista oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinniksi, koska tämä ohjaa opettajan toimintaa kriteerien mukaiseen arviointiin, ei yksilön arviointiin.

Vantaan kaupunki kannattaa esitystä, että lakiin tulisi määrittely arvioinnin periaatteista (yhdenvertaisuus, monipuolisuus ja arviointi suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointikriteereihin) sekä vaade antaa ohjaavaa palautetta ja säännöllisesti tietoa oppilaan opintojen edistymisestä lukuvuoden aikana. Samalla Vantaan kaupunki toteaa, että oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan hänelle sopivalla tavalla on tarpeen sisällyttää jatkossakin arvioinnin periaatteisiin vähintäänkin opetussuunnitelman perustetasolla.

Vantaan kaupunki painottaa, että esityksen mukaisten kirjausten lisääminen lainsäädäntöön ei pelkällään riitä, vaan erityistä huomiota on kiinnitettävä opetussuunnitelmakokonaisuuden linjakkaaseen päivitykseen, säännösten kansalliseen ohjantaan ja käytännön tulkintaan sekä opettajien osaamisen vahvistamiseen. Nykyiset opetussuunnitelman perusteet on vaikeasti omaksuttavissa ja selvitettävissä huoltajille ja oppilaille. Tämä jättää tilaa monenlaisille tulkinnoille ja toimintatavoille.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 a pykälään koskien oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä?

Vantaan kaupunki toteaa, että tarkempi määrittely vuosiluokalta toiselle siirtymiselle on kannatettava. Esityksen mukainen kirjaus hyväksytystä suorituksesta seuraavalle vuosiluokalle siirtymisen ehtona tiukentaa nykyistä linjausta ja vaatii vahvaa opetussuunnitelman perusteisiin pohjaavaa kansallista ohjantaa sekä opettajien osaamisen vahvistamista.

Vantaan kaupunki toteaa, että on hyvä, että oppilas voi edelleen jäädä vuosiluokalle myös yleisen koulumenestyksen vuoksi. Lisäksi on hyvä, että lakiesityksessä on maininta siitä, ettei tuen tarve voi olla syy luokan kertaamiselle. Vantaan kaupunki toteaa, että hylätyn suorituksen saaneen oppilaan mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa kyseisen oppiaineen tavoitteet hyväksytysti myös kyseisen lukuvuoden koulutyön päättymisen jälkeen on tarpeen sisällyttää jatkossakin opinnoissa etenemisen periaatteisiin vähintäänkin opetussuunnitelman perustetasolla.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 b pykälään koskien todistuksia?

Vantaan kaupunki kannattaa esitystä.

Vantaan kaupunki esittää käyttöönotettavaksi kansalliset nykyistä tarkemmat todistusohjat liitteineen. Tämä lisääisi oppilaiden yhdenvertaisuutta ja vähentäisi opetuksen järjestäjien päällekkäistä hallinnollista työtä. Jatko-opintoihin hakeutumista ja oppilaan kokonaistilanteen ymmärtämistä varten yhdeksannen vuosiluokan välitodistuksessa olisi hyvä näkyä myös jo päätyneiden oppiaineiden päättöarvosanat.

Onko teillä muita huomioita esitykseen?

Vantaan kaupunki kiittää lausuntopyynnöstä ja mahdollisuudesta lausua.

Vantaan kaupunki toteaa, että esityksessä hahmoteltu opetussuunnitelman perusteiden sekä paikallisten opetussuunnitelmien päivittämisen aikataulu on tiukka. Lakiehdotus tuottaisi varsin mittavan opetussuunnitelmien päivittämisen, jolle on varattava tarpeeksi aikaa. Aikataulussa on huomioitava, että paikallisten opetussuunnitelmien päivitys voidaan aloittaa vasta sen jälkeen, kun opetussuunnitelman perusteet ovat valmiina.

Vantaan kaupunki painottaa, että esityksen mukaisten kirjausten lisääminen lainsäädäntöön ei pelkällään riitä, vaan erityistä huomiota on kiinnitettävä opetussuunnitelmakokonaisuuden linjakkaaseen päivitykseen, säännösten kansalliseen ohjantaan ja käytännön tulkintaan sekä opettajien osaamisen vahvistamiseen. Nykyiset opetussuunnitelman perusteet on vaikeasti omaksuttavissa ja selvitettävissä huoltajille ja oppilaille. Tämä jättää tilaa monenlaisille tulkinnoille ja toimintatavoille.

Vantaan kaupunki kannattaa vahvasti sitä, että erityisesti opetuksen tavoitteita ja myös mahdollisesti sisältöjä karsitaan, selkiytetään yhdistämällä ja täsmennetään opetussuunnitelman perusteissa. Lisäksi Vantaan kaupunki kannattaa sitä, että oppiaineisiin määritellään tarkat työskentelyn vuosiluokkaistetut tavoitteet, joiden opettamiseen ja arviointiin osana oppiaineita tulee kiinnittää erityistä huomiota. Vantaan kaupunki toteaa, että työskentelyn vuosiluokkaistettujen tavoitteiden painoarvo ja suoritustapa erityisessä tutkinnossa osoitetussa osaamisen näytössä on syytä tarkentaa opetussuunnitelman perusteissa. Vantaan kaupunki kannattaa myös sitä, että käyttäytymisen tavoitteet ja arviointikriteerit määritellään kansallisella tasolla.

Vantaan kaupunki korostaa, että kansallisen vähimmäisosaamisen (arvosana 5) määrittelyn lisäksi tulee kansallisesti määritellä osaamisen kriteerit myös kaikille muille arvosanoille kullekin vuosiluokalle eri oppiaineissa. Määrittelyssä on Vantaan kaupungin näkökulmasta syytä huomioida nykyistä vahvemmin oppilaan kehittyvä opetuskielen osaamisen taso. Kriteerikirjaukset tulee olla tarkkoja sisältäen mahdollisimman vähän tulkinnanvaraa.

Vantaan kaupunki toteaa, että sanallisen arvioinnin asteikko vaihtelee tällä hetkellä opetuksen järjestäjittäin. Sanallisen arvioinnin asteikon tarkempi määrittely olisi hyvä olla opetussuunnitelman perusteissa. Määrittely tulisi tehdä kansallisesti erityisesti 1.-3. luokille sekä niihin tilanteisiin, joissa oppilas arvioidaan sanallisesti äidinkieltänsä perusteella millä tahansa vuosiluokalla. Yhtenäiset kansalliset arviointiasteikot ja niihin suhteutetut osaamisen kriteerit tukisivat arvioinnin yhdenvertaisuuden tavoitetta.

Vantaan kaupunki toteaa, että esityksessä jää epäselväksi opetuksen vuosiluokakohtaisten tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyn taso. Toisaalta esityksessä todetaan, että opetuksen tavoitteet kohdennetaan vuosiluokille paikallisissa opetussuunnitelmissa, mutta toisaalta esityksessä kirjataan, että opetuksen sisällöt vuosiluokkaistetaan opetussuunnitelman perusteissa. Opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen kohdentaminen vuosiluokille paikallisesti heikentäisi näkemyksemme mukaan pyrkimystä yhdenvertaisuuteen arvioinnissa ja tuottaisi jatkossakin mittavan työmäärän opetuksen järjestäjille. Toisaalta mikäli opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen vuosiluokkaistus tehdään jatkossa kansallisesti, vähentää se paikallista joustavuutta.

Vantaan kaupunki nostaa esiin opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen yhteyden paikallisiin vuosiluokkaistettuihin tuntijakoihin. Vantaan kaupunki pohtii, että jos opetuksen tavoitteiden vuosiluokkaistus tehdään opetussuunnitelman perustetasolla, olisiko tarpeen tarkastella kansallisesti yhtenäistä vuosiluokkaistettua tuntijakoa. Opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen vuosiluokkaistus paikallisessa opetussuunnitelmassa taas puoltaisi paikallista tuntijakoa. Vantaan kaupunki toteaa, että ratkaisusta riippumatta valtion on taattava riittävä rahoitus kunnille opetuksen laadukkaan toteutuksen järjestämiseksi.

Vantaan kaupunki toteaa, että tällä hetkellä arvioinnin yhdenvertaisuutta ja opinnoissa etenemistä ehkäiseviä seikkoja ovat erityisesti opettajien suhtautuminen oppilaiden poissaoloihin suhteessa opinnoissa etenemiseen, oppilailla teetetävien osaamisen näyttöjen määrä ja niiden puuttumisen vaikutus opinnoissa etenemiseen sekä oppilaan opetuskielen kielitaidon osaamisen taso. Yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi poissaolojen, puuttuvien osaamisen näyttöjen sekä opetuskielen kielitaidon osaamisen tason vaikutus arviointiin ja erityisesti opinnoissa etenemiseen on syytä ohjeistaa tarkasti opetussuunnitelman perusteissa. Lisäksi Vantaan kaupunki pohtii, olisiko tarpeen linjata myös sitä, millä kielellä oppilas voi antaa osaamisen näyttöjä.

Lisäksi Vantaan kaupunki toteaa, että opetussuunnitelman perusteissa on hyvä täsmentää tarkasti käsite kompensatioperiaate. Tällä hetkellä kompensatioperiaatteen tulkinta ja soveltaminen kouluarjessa haastaa edellisessä kappaleessa mainittujen seikkojen lisäksi arvioinnin yhdenvertaisuutta.

Vantaan kaupunki näkee, että kansallisesti olisi tarpeen määritellä ja ohjata kokonaisuudessaan valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtymän prosessia (esimerkiksi oppilaan sijoittaminen tietylle vuosiluokkatasolle valmistavalta perusopetukseen siirryttäessä) sekä valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyneiden oppilaiden etenemistä opinnoissa. Vantaan kaupunki kantaa huolta tilanteista, joissa oppilaalla on vaara jäädä luokalle useampaan kertaan, ja huomauttaa, että vuosiluokalle jättämisen mahdollisesti yleistyessä tulee arvioida sen vaikutukset lasten perusopetuksen päättövaiheeseen sekä perusopetuksen jälkeiselle koulutukselle, ennen kaikkea aikuisten perusopetukselle. Vantaan kaupunki toteaa, että erityisesti valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvien oppilaiden tilanne tulisi huomioida esityksessä tarkemmin.

Vantaan kaupunki toteaa, että kirjatun säännösten ja ohjeiden käytännön soveltamisella on suuri merkitys uudistusten toteutumisessa. Tutkijat suosittavat opettajien arviointiosaamisen tukemista täydennyskoulutuksella. Vantaan kaupunki korostaa opettajien osaamisen vahvistamisen tarvetta opetuksen tavoiteperusteisuudesta ja arvioinnin kriteeriperusteisuudesta ja monipuolisuudesta. Samalla Vantaan kaupunki nostaa esiin huolen täydennyskoulutuksen kustannuksista.

Vantaan kaupunki kannattaa opettajien pedagogisen vapauden säilyttämistä. Vantaan kaupunki näkee, että tavoitetta yhdenvertaisuuteen arvioinnissa tukee opettajien yhteistyö arvioinnissa, ja toivoo, että tätä näkökulmaa korostettaisiin opetussuunnitelman perusteissa. Vantaan kaupunki toteaa, että kansallinen esimerkinäyttömateriaali sidottuna opetuksen tavoitteisiin ja arviointikriteereihin voisi olla hyödyllinen arvioinnin ja opettajien arviointiosaamisen vahvistamisen tukena.

Lisäksi Vantaan kaupunki kiinnittää huomiota esityksessä mukana oleviin 20 f ja 20 i § muutoksiin, joiden mukaan sekä varhennetun oppivelvollisuuden oppilaille että oppilaille, joiden perusopetus järjestetään 20 i § mukaan, tulee tehdä 20 f § mukainen tukea koskeva päätös tukitoimista ja niihin sisältyvästä erityisopettajan opetuksesta. Vantaan kaupunki esittää huolensa, ettei lakiesityksen muutos ota huomioon niitä tilanteita, joissa oppilaan vaikea-asteinen vamma ei edellytä suoraan erityisopettajan opetusta vaan oppilaan tarvitsema tuki voidaan toteuttaa muilla oppilaskohtaisilla tukitoimilla, kuten avustaja- ja tulkitsemispalveluilla. Vantaan kaupunki esittää, että kaikki oppilaan tarvitsemat tukitoimet tulee arvioida tapauskohtaisesti eikä päätöksiä tule sitoa automaattisesti toisiinsa.

Viitaila Kirsi
Vantaan kaupunki